

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 161)

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekilleri Salih Kapusuz ve Haluk İpek, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Hatay Milletvekili Sadullah Ergin ile Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa'nın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/140)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve gerekçesi iliahte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla.

Salih Kapusuz

Sadullah Ergin

Faruk Çelik

Ankara

Hatay

Bursa

AK Parti Grup Başkanvekili

AK Parti Grup Başkanvekili

AK Parti Grup Başkanvekili

Eyüp Fatsa

Haluk İpek

Ordu

Ankara

AK Parti Grup Başkanvekili

AK Parti Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü 16.5.1996 tarihli ve 424 sayılı Kararla kapsamlı olarak değiştirilmiş ve Meclisin daha hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışabilmesi için değişiklikler yapılmıştır. Söz konusu Kararla "Temel Kanunlar" başlıklı 91 inci madde düzenlenerek temel kanunları veya İçtüzüğü bütünüyle değiştiren kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda özel bir görüşme usulüyle ele alınabilmesi imkânı sağlanmış ve bu tür tasarıların kısa bir sürede sonuçlandırılabilmesi amaçlanmıştır. Bu maddeye göre, özel görüşme ve oylama usulünün tespitine, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilmekteydi.

7.2.2001 tarihli ve 713 numaralı Kararla İçtüzüğün 91 inci maddesi değiştirilerek; temel kanunlar ve İçtüzük yanında ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunları için de özel görüşme ve oylama yöntemi belirlenebileceği ve maddeler üzerinde önerge verilip verilemeyeceğinin Genel Kurulca karara bağlanacağı kabul edilmişti. Buna hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması halinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilecekti. Anayasa Mahkemesi, söz konusu maddedeki "temel kanun" ve "ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunları"nın kapsamının açık olmadığı, her tasarı ve teklife özgü biçimde uygulanacak görüşme ve oylama usulü önceden bilinemeyeceğinden objektiflik sağlanamayacağı, bu maddenin belirlilik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlik özellikleri taşınamaması nedeniyle, yasama yetkisinin amacına uygun biçimde kullanılmasına elverişli olmadığı gibi hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmadığı gerekçeleriyle maddeyi iptal etmiştir.

Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri dikkate alınarak 91 inci madde 10.4.2003 tarihli ve 766 numaralı Kararla yeniden düzenlenmiştir. Bu değişiklikle, temel kanunlar ve İçtüzüğü bütünü ile veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı ve tekliflerin hepsi için geçerli bir özel görüşme ve oylama yöntemi belirlenmişti. Söz konusu tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda bölümler halinde görüşülmesine ve her bölümün hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas

komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması halinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebileceği ve maddeler okunmaksızın bölümlerin ayrı ayrı görüşülüp oylanacağı, bölümler üzerinde verilen önergelerin kabulü halinde o bölümün kabul edilen önergeler ile birlikte oylanacağı ve bölümler üzerinde İttüzüğün maddelerin görüşülmesi ile ilgili hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştı. Bu madde de, Anayasa Mahkemesinin 29/04/2003 tarih ve E.2003/30, K.2003/38 sayılı Kararı ile iptal edilmiş ve aynı tarihli K.2003/2 sayılı kararla iptal kararının Resmî Gazete’de yayımlanacağı güne kadar maddenin yürürlüğü durdurulmuştur.

766 sayılı Kararda da temel kanunların tanımı yapılamamış ve kapsamı belirlenememiştir. Söz konusu Karara ilişkin Anayasa Komisyonunun raporunda temel kanunların ayrıntısıyla tanımlandığı ancak, bu tanımların madde metnine taşınmadığı görülmektedir.

Teklifimizle İttüzüğün 91 inci maddesi yeniden düzenlenmektedir. Gerçekten, İttüzüğümüzde kanunlarda ve İttüzükte kapsamlı değişiklikler yapan veya kapsamlı kanunları yürürlüğe koyan kanun tasarı ve tekliflerinin daha kısa sürede sonuçlandırılması ve TBMM Genel Kurulunu uzun sürelerle meşgul etmemesi açısından özel bir görüşme yönteminin düzenlenmesine ihtiyaç vardır. Diğer ülke parlamentolarına da bakıldığında, meclislerin hızlı ve verimli çalışmasını sağlamak için genel yasama yöntemlerinde bazı özel düzenlemelere gittikleri görülmektedir. Yasama faaliyetlerinin hızlandırılması amacıyla yasama sürecinin kısaltılması ve görüşmelerin sınırlandırılmasına yönelik farklı ülkelerde değişik uygulamalar görülmektedir.

İttüzüğün 91 inci maddesi ile ilgili olarak dikkat edilmesi gereken bir husus, özel yasama yönteminin hiçbir şekilde komisyon aşamasını kapsamamasıdır. Kanunların detaylı olarak tartışıldığı ve incelendiği, verilen değişiklik önergelerinin değerlendirildiği ve tasarı veya teklif üzerinde tam tasarruf yetkisinin kullanıldığı komisyon aşamasında herhangi bir sınırlama olmaması, zarar göreceği düşünülen demokratik ilkeler açısından önemli bir güvence oluşturmaktadır. Bilindiği gibi, yeni Türk Medeni Kanunu Tasarısı iptal edilen 91 inci madde kapsamında bir temel kanun olarak görüşülmüş ve kabul edilmiştir. Danışma Kurulunun oybirliği ile aldığı önerisi üzerine Genel Kurul tarafından Türk Medeni Kanunu Tasarısının on bölüm halinde görüşülmesi kabul edilmiştir. Ancak aylarca süren komisyon çalışmaları sırasında hem kamuoyunun bilgilenebilmesi hem de çeşitli baskı gruplarının siyasi partiler ve komisyon üyeleri ile görüşmek suretiyle tasarıda istedikleri yönde değişiklikler gerçekleştirilmesini sağlama çabaları için gerekli ortam oluşturulmuştur. Dolayısıyla tasarının alenacele ve yeterince tartışılmadan kabul edildiğini söylemek güçtür. Diğer taraftan Türk Medeni Kanunu Tasarısının özel yasama yöntemi ile görüşülüp kabul edilmesi TBMM Genel Kurulu için çok önemli bir zaman tasarrufu sağlamıştır.

Teklifimizle getirilen yeni düzenleme ile, temel kanun kavramı yerine kapsamlı kanunlar ifadesi kullanılmaktadır. Kanunların ve İttüzüğün en az kırk maddesini değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler halinde görüşülmesine ve her bölümün en çok onbeş maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması halinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği hükme bağlanmıştır.

Daha önceki düzenleme, özel yöntemin Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması halinde üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile belirlenebilmesini öngörürken, teklifimizde söz konusu beşte üç çoğunluk nisabına Anayasanın 96 ncı maddesine aykırılık teşkil edeceği gerekçesiyle yer verilmemiştir. Bilindiği üzere 96 ncı madde Anayasada, başkaca bir hüküm yoksa TBMM’nin üye tam sayısının en az üçte biri ile toplanacağını ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verileceğini hükme bağlamaktadır. Bu hüküm çerçevesinde Genel Kurulun karar nisaplarının İttüzükte belirlenmesi doğru bulunmamıştır.

Temel kanun kavramının tanımındaki güçlükler ve İttüzükte temel kanunların tek tek belirtilmesinin mümkün olmadığı dikkate alındığında, kapsamlı kanunlar tanımında madde sayısı ölçü alınarak bir çerçeve çizilmiş ve Genel Kurulca bu kapsamda oldukları kabul edilen tasarı ve teklifler için objektif ve belirli bir kıstasa bağlanmış tek bir özel görüşme ve oylama yöntemi düzenlenmiştir. Bu şekilde, Anayasa Mahkemesinin Kararlarındaki bu maddenin belirlilik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlik özellikleri taşınamaması nedeniyle yasama yetkisinin amacına uygun biçimde kullanılmasına elverişli olmadığı yönündeki iptal gerekçeleri de karşılanmış olmaktadır. Bu düzenlemeye göre, bölümler, maddeler okunduktan sonra ayrı ayrı görüşülecek ancak her maddenin oylaması ayrı yapılacaktır. İttüzüğün kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesine ilişkin 81 inci maddesi hükümleri saklı kalmak kaydıyla bölümlerin görüşülmesinde ve önerge sayısı ile işlemlerinde maddeler hakkındaki hükümler uygulanacaktır. Bu hükümler çerçevesinde, kapsamlı kanun olarak kabul edilen kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülme prosedürü şöyledir:

-İttüzüğün genel hükümleri çerçevesinde tümü üzerinde görüşmeler ve soru-cevap işlemi yapıldıktan sonra tasarı veya teklifin maddelerine (bölümlerine) geçilmesi oylanır. Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa; kanun tasarı ve tekliflerinin tümü hakkında siyasî parti grupları, komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar yirmişer, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakikadır. Soru-cevap süresi yirmi dakikadır.

- Bölümler, maddeler okunduktan sonra ayrı ayrı görüşülür. Bu görüşmelerde gruplar ve milletvekilleri bölümdeki her madde ile ilgili görüşlerini açıklayabilmektedir. Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa; kanun tasarı ve tekliflerinin bölümleri hakkında siyasî parti grupları, komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar onar, üyeler tarafından yapılan konuşmalar beşer dakikadır.

- Tasarı veya teklifin bölümleri üzerinde on dakika süreyle soru-cevap işlemi yapılır.

- Bölüm üzerinde verilen önergelerin işlemi yapılır. Milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dahil her bölüm için birden fazla madde değişikliğini içerebilen en fazla yedi önerge verilebilir. Her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır. Bölüm üzerinde verilen önergeler sadece verilmiş sırasına göre okunur ve işleme konur. Her bir önerge üzerinde yapılan işlemler şöyledir: Başkan önergeye katılıp katılmadığını komisyona ve Hükümete sorar. Komisyon ve Hükümet katılmama gerekçelerini kısaca açıklayabilirler. Hükümetin veya komisyonun katılmadığı önerge, sahibi tarafından beş dakikayı geçmemek üzere açıklanabilir. Önerge sahibine, gerekçesinin okunmasını istediği önerge hakkında söz verilmez. Birden fazla madde değişikliğini içeren önergelerdeki her madde hakkındaki değişikliklerin ayrı ayrı oya konmaları yirmi üye tarafından yazılı olarak teklif olunmuşsa, bu istem Genel Kurulca görüşmesiz ve işaret oyuyla karara bağlanır.

Bu düzenleme ile, milletvekillerine önerge verme konusunda bir sınırlama getirilmemektedir. Her bölümde birden çok maddeyi kapsayabilen yedi önerge verilebilmekte, her bir önerge ile bölümde yer alan tüm maddelerde ayrı ayrı değişiklikler yapılabilmektedir. Örneğin bir bölüm 15 maddeden oluşuyorsa, o bölüm üzerinde verilen bir önergede 15 maddede değişiklik yapılabilmektedir. Yedi önergenin de bu şekilde hazırlanabileceği düşünülürse, bir bölüm üzerinde 105 maddede değişiklik öngören yedi ayrı önerge verilmesi mümkündür. İttüzüğün 87 nci maddesine göre zaten bir madde üzerinde milletvekilleri tarafından en fazla 7 önerge, dolayısıyla 15 maddede toplam 105 önerge verilebilmektedir. Şu halde, milletvekillerinin önerge verme haklarında pratikte bir sınırlama söz konusu değildir.

- Bölümler üzerindeki önergelerin işlemleri tamamlandıktan sonra bölümdeki maddelerin oylamasına geçilir. Bölüm üzerinde her madde üzerinde görüş bildirmek mümkün olduğundan maddeler üzerinde ayrıca görüşme açılmaz. Maddelerin oylaması ayrı ayrı yapılır.

- Tasarı veya teklifin tümü oylanır.

Teklifimizle milletvekillerinin yasama faaliyetlerine etkili biçimde katılmalarına imkân verecek bir düzenleme getirilmeye çalışılmış ve kapsamlı kanunların Genel Kurulda daha hızlı görüşülmesine imkân tanınarak Meclisimizin çalışmalarında rasyonelliğin ve verimliliğin artırılması amaçlanmıştır.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

Esas No. : 2/140

Karar No. : 12

29.5.2003

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca 27.5.2003 tarihinde Esas Komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen “Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa, Hatay Milletvekili Sadullah Ergin ile Ankara Milletvekili Haluk İpek'in; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi (2/140)”; Komisyonumuzun 29.5.2003 ve 10.6.2003 tarihli toplantılarında görüşülmüştür.

Teklif, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 91 inci Maddesini "kapsamlı kanunların görüşülmesi" kenar başlığı altında yeniden düzenlemekte Kanunların veya İçtüzüğün en az kırk maddesini değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin kapsamlı yasa olarak nitelendirilebilmesine imkân tanımakta ve görüşülme usul ve esaslarını düzenlemektedir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerde; Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesinin beklenerek düzenleme yapılmasının daha uygun olacağı, önceki iptal kararında ortaya koyduğu hususlara yeterince özen gösterilmediği ve bu düzenlemenin de kendi içinde Anayasaya aykırılıklar içerdiği, aleyhte olarak dile getirilmiştir. Teklifte öngörülen düzenlemenin milletvekilinin yasama sürecine katkısı sınırlandıran, muhalefetin haklarını kısan bir etki yaratacağı ifade edilmiştir. Kapsamlı kanunu tespit madde sayısının 40 olarak belirlenmesinin objektif olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca bu tür belirlemeyle, maddelerin fıkralarının ayrı maddelere dönüştürülmek suretiyle bu çerçeveye uyan kanun sayısının artırılabilceği tehlikesine dikkat çekilmiştir.

Teklifin lehindeki konuşmalarda ise, böyle bir düzenleme yapılmaksızın 500-1000 maddelik kapsamlı kanunları çıkarmanın mümkün olmayacağı; Anayasa Mahkemesinin uzun süre iptal gerekçelerini yayımlamaması nedeniyle beklemenin zorluğuna değinilmiş; bu düzenlemeye muhalefetin ve milletvekillerinin haklarının azami ölçüde korunduğu belirtilmiştir.

Avrupa Birliğine geçiş sürecinde acil olarak çıkarılması gereken kanunlar ve sürenin giderek azalması Meclisin daha süratli ve verimli çalışmasını zorunlu kılmaktadır. Önemli olan iktidar ve muhalefet gruplarının güven ve uzlaşma ortamı içinde ülkenin önünü açacak yasal düzenlemeleri bir an önce gerçekleştirmesidir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra verilen bir önerenin kabulü ile Teklif Alt Komisyonu verilmiştir.

Komisyonumuz 10.6.2003 tarihli toplantısında Alt Komisyon raporunu görüşmüştür.

Alt Komisyon raporunda, hazırladıkları metnin Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçelerini karşıladığı soru-cevap süresi, maddelerin oylanması, konuşma süreleri, değişiklik önergelerinin görüşülmesi gibi hususların düzenlendiği yer almıştır. Bu metinde kapsamlı kanunlar hem nitelik hem de madde sayısı olarak belirlenmekte, her madde için değişiklik önergesi verilme imkânı getirilmektedir.

Alt Komisyon raporu üzerindeki görüşmelerde tümü üzerindeki eleştiriler tekrarlanmıştır. 40 maddelik sınırın makul bir nedeni olmadığı, bu düzenlemenin de belirlilik ilkesini karşılamadığı, hukuk devleti esası ile uyum sağlamadığı belirtilmiştir. Muhalefetin iktidarı denetleme, eleştirme yollarının açık tutulması gerektiği, bu düzenleme ile milletvekilleri ve özellikle muhalefetin yasama sürecine katılma hakkının sınırlandığına dikkat çekilmiştir. Öngörülen düzenlemede belirlenen sürelerde on beş madde hakkında görüşlerin söylenmesinin mümkün olmayacağı, bu durumda demokrasinin anlamına uygun şekilde gerçekleşmeyeceği, çoğunluğun azınlığı baskı altına alacağı çoğulcu demokrasiden çoğunlukçu demokrasiye geçilmiş olacağı vurgulanmıştır.

Buna karşılık dünyanın her yanında böyle düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu, getirilen düzenlemenin en demokratik düzenleme olduğu, kapsamlı kanunların ancak böyle bir düzenleme ile süratli bir şekilde neticelendirileceği belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesinin de özel görüşme yöntemi getirilmesine karşı olmadığı ancak temel ya da kapsamlı yasa tanımının belirli olması gerektiğini aradığı ifade edilmiştir. Yasama sürecinde Komisyonları yoğunluk verilmesine engel bir durum olmadığı söylenmiştir.

Komisyonumuzdaki görüşmeler sırasında bir önerge verilmiştir. Bu önerge ile kapsamlı kanunların görüşülmesinde ikili bir düzenleme yapılmakta; Danışma Kurulunda oy birliği sağlanması halinde kapsamlı kanunların Genel Kurulda özel görüşme ve oylama usulüne tabi tutulmasına Genel Kurulca karar verilmesi öngörülmüşken oy birliği sağlanamaması durumunda kapsamlı kanunların görüşülmesi ve oylanmasında izlenecek usul ayrıntılı olarak düzenlenmektedir.

Bu önerge Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin 1 inci maddesi kabul edilen önerge doğrultusunda oya sunulmuş ve Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin yürürlük ve yürütmeyi düzenleyen 2 ve 3 üncü maddeleri ile tümü oya sunulmuş ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Burhan Kuzu</i>	<i>Atilla Koç</i>	<i>Mehmet Ali Bulut</i>
İstanbul	Aydın	Kahramanmaraş
Kâtip	Üye	Üye
<i>Ayhan Sefer Üstün</i>	<i>Uğur Aksöz</i>	<i>Hüsrev Kutlu</i>
Sakarya	Adana	Adıyaman
	(Muhalefet şerhim eklidir)	
Üye	Üye	Üye
<i>İbrahim Hakkı Aşkar</i>	<i>Halil Ünlütepe</i>	<i>Oya Araslı</i>
Afyon	Afyon	Ankara
	(Muhalefet şerhi eklidir)	(Muhalefet şerhim ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Haluk İpek</i>	<i>Atilla Emek</i>	<i>Mehmet Salih Erdoğan</i>
Ankara	Antalya	Denizli
	(Muhalefet şerhim eklidir)	
Üye	Üye	Üye
<i>Mustafa Nuri Akbulut</i>	<i>Yılmaz Kaya</i>	<i>Musa Sivacioğlu</i>
Erzurum	İzmir	Kastamonu
	(Muhalefet şerhim ektedir)	
Üye	Üye	Üye
<i>Atilla Kart</i>	<i>Süleyman Sarıbaş</i>	<i>Mehmet Kurt</i>
Konya	Malatya	Samsun
(Muhalefet şerhim ektedir)		
	Üye	
	<i>İlyas Sezai Önder</i>	
	Samsun	
	(Muhalefet şerhim ektedir)	

MUHALEFET ŞERHİ

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonunda görüşülerek oy çokluğu ile kabul edilmiş bulunan, "Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi"ne aşağıdaki nedenlerle muhalif kalmış bulunmaktayız;

1 - Çağımızın çoğulcu demokrasilerinde, muhalefetin ve milletvekillerinin "iktidarı denetleme - eleştirme ve yönetime katılma" olanaklarının korunması ve bu olanakları kullanma yollarının her zaman açık tutulması esastır.

Anayasamızın ve TBMM İçtüzüğünün benimsemiş olduğu yasama yönteminde, milletvekillerinin ve özellikle muhalefetin denetleme - eleştiri ve katılım olanakları TBMM Genel Kurulunda yoğunlaşmaktadır. Bu nedenle milletvekillerinin ve muhalefetin bu olanaklarını Genel Kurulda kısıtlayacak her düzenleme, ülkemiz koşullarında, demokrasinin olması gereken biçimde gerçekleşmesini engelleyecek; iktidarın sayısal çoğunluğu ile parlamentoda mutlak hakimiyet kurmasını sağlayacak; muhalefeti etkisizleştirecek; özgür tartışma ortamını ortadan kaldırarak milletvekillerinin düşünce ve önerilerini yasama organına yansıtmaya fırsat bırakmayacak; çoğulcu - katılımcı demokrasimizin, bir çoğunlukçu demokrasiye dönüşmesine yol açacaktır.

Diğer yandan TBMM gündeminin ve hangi yasama yönteminin kullanılacağıнын tayini, tamamen siyasi iktidarın tercihinə bağlı hale gelecektir.

Böyle bir durumun, Türkiye Cumhuriyeti'ni demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olarak tanımlayan Anayasanın 2 nci maddesiyle bağdaşacağı düşünülemez.

2 - Anayasa Komisyonunda oy çokluğu ile kabul edilmiş olan teklifin çerçeve 1 inci maddesinde getirilmiş olan düzenlemede, Anayasa Mahkemesinin konuyla ilgili kararlarında Anayasa'ya aykırı olduğu açıkça belirtilmiş hususlara tekrar yer verilerek Anayasanın 153 üncü maddesinin son fıkrasının gereğine uyulmamıştır. Bu durum Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen "hukuk devleti" ve 11 inci maddesinde yer alan "anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" ilkelerine aykırı düşmektedir.

3 - Oy çokluğu ile kabul edilen teklifin çerçeve 1 inci maddesindeki düzenleme, Anayasa Mahkemesinin 29.4.2003 tarihli kararına konu olan düzenlemeden de geriye gitmektedir. Çünkü, "kapsamlı yasa" kavramı, "temel yasa kavramından daha soyut ve esnek bir içerikle tanımlanmıştır. Bu tanımda, hukuk normunun esası olan "genellik - soyutluluk - öngörülebilirlik ve süreklilik" unsurları gereği gibi yer almamaktadır. Bunun yanısıra, getirilen düzenlemeyle "kapsamlı yasa" tanımı çerçevesinde, kanunların ve içtüzüğün en az 40 maddesini değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin özel yasama yöntemine tabi tutulmasına imkân tanınması, makul ve objektif nedeni açıklanamayan ve kötüye kullanılma olasılığı da gözardı edilmemesi gereken bir durumdur.

Bu durum TBMM'ndeki sayısal çoğunluğun istediği her yasayı "kapsamlı yasa" kavramı içinde kabul ederek, özel yasama yöntemiyle görüşülmesini sağlamasına ve istisnai olarak kullanılmasının düşünüldüğü teklifin gerekçesinde belirtilen özel yasama yöntemini, genel bir uygulama haline getirmesine olanak verecektir.

4 - Bugüne kadar TBMM'nin 40 tan fazla maddeden oluşan pek çok kanun, tasarı ve teklifini herhangi bir sorun söz konusu olmaksızın olağan yasama yöntemiyle görüşüp kabul edebilmiş olması, düzenlemenin dayanağını oluşturan gerekçeyi etkisizleştirmektedir.

Diğer yandan AB üyelik süreci ve uyum yasalarının bu süreçte hızla çıkarılması gereksinimi, "sağlıklı ve özgür tartışma ortamı içinde yasa çıkartmak amacı"nı ötelemeyi gerektirecek bir husus olarak görülmemelidir.

Uğur Aksöz
Adana
Atilla Emek
Antalya

Oya Araslı
Ankara
Yılmaz Kaya
İzmir
İ. Sezai Önder
Samsun

Halil Ünlütepe
Afyon
Atilla Kart
Konya

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GRUP
BAŞKANVEKİLLERİ ANKARA MİLLET-
VEKİLLERİ SALİH KAPUSUZ VE HALUK
İPEK, BURSA MİLLETVEKİLİ FARUK
ÇELİK, HATAY MİLLETVEKİLİ SADUL-
LAH ERGİN İLE ORDU MİLLETVEKİLİ
EYÜP FATSA'NIN TEKLİFİ

ANAYASA KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPIL-
MASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ**

MADDE 1. - 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 91 inci maddesi madde başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kapsamlı kanunların görüşülmesi

Madde 91. - Kanunların veya İçtüzüğü'nün en az kırk maddesini değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler halinde görüşülmesine ve her bölümün en çok onbeş maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması halinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunduktan sonra ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır.

Bölümlerin görüşülmesinde ve önerge sayısı ile işlemlerinde, madde hakkındaki hükümler uygulanır. Ancak, bölümler üzerindeki önergeler sadece veriliş sırasına göre okunur ve işlemleri yapılır. Bölümler üzerinde birden fazla madde değişikliğini içeren önergeler verilebilir. Bu önergelerdeki her madde hakkındaki değişikliklerin ayrı ayrı oya konmaları yirmi üye tarafından yazılı

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPIL-
MASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ**

MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 91 inci maddesi madde başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kapsamlı kanunların görüşülmesi

Madde 91. - Toplumsal hayatın geniş bir alanını düzenleyen ve kapsayan kuralları bir araya getiren, içerdiği hükümler nedeniyle kendi alanındaki mevzuata uyulması gereken usul ve esaslar ile bu alanda mevzuatın yönelmesi gereken esasları sistematik ve belirli bir düzen içerisinde gösteren, o alandaki kanunlar arasında ve bunların uygulanmasında birlikteliği sağlamayı amaçlayan Kanunların ve İçtüzüğü'nün, en az 40 maddesini değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü tespitine, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir.

Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması halinde, bu kapsamdaki kanunların bölümler halinde görüşülmesine ve her bölümün en çok 15 maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir.

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekilleri Salih Kapusuz ve Haluk İpek, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Hatay Milletvekili Sadullah Ergin ile Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa'nın Teklifi)

olarak teklif olunmuşsa, bu istem Genel Kurulca görüşmesiz ve işaret oyuyla karara bağlanır.

81 inci maddenin diğer hükümleri saklıdır.”

MADDE 2. - Bu İçtüzük hükümleri, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Bu takdirde bölümler, maddeler okunduktan sonra ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır. Bölümlerin görüşülmesinde ve önerge sayısı ile işlemlerinde, maddede hakkındaki hükümler uygulanır. Ancak, bölümler üzerindeki önergeler sadece veriliş sırasına göre okunur ve işlemleri yapılır. Bölümler üzerinde birden fazla madde değişikliğini içeren önergeler verilebilir, bu önergelerdeki her madde hakkındaki değişiklikler ayrı ayrı oylanır.

81 inci maddenin diğer hükümleri saklıdır.”

MADDE 2.- Teklifin 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3.- Teklifin 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

